

OBIECTIVELE GENERALE

Obiectivele generale ale proiectului se pot rezuma la trei mari categorii:

1) Identificarea naturii reale a materialelor din care au fost confecționate podoabe recuperate din contexte arheologice (din epocă preistorică până în epocă post-romană), cu predilecție materiale de sorginte naturală; realizarea unei baze de date cu aceste materiale; realizarea unui ghid de identificare a materialelor respective, de utilitate muzeografică curentă; realizarea unor hărți de „arii-sursă” pentru materialele identificate, pentru elucidarea distanțelor de la zonele de exploatare la cele de utilizare, deci clarificarea capacității societăților istorice de a-și asigura materiile prime funcție de locația sursei.

2) Realizarea unor expertize de laborator pentru acele materiale a căror natură și proveniență nu poate fi precizată cu acuratețe din simpla analiză macroscopică; este vorba, mai ales, de analize de laborator pe chihlimbar, atât pe cel cu origine controlată (exploatat în zilele noastre), cât și pe material de origine arheologică, pentru care originea este doar presupusă.

3) Acțiuni de diseminare care, dincolo de exploatarea rezultatelor științifice ale proiectului, să promoveze ideea cooperării interdisciplinare; este vorba despre un complex de acțiuni de diseminare, incluzând organizarea unui cerc studențesc de arheometrie, a unui site de proiect, participarea la manifestări științifice de prestigiu, organizarea unui simpozion internațional propriu și a unei expoziții.

OBIECTIVELE FAZEI DE EXECUTIE

Obiectivele imediate sunt legate de finalizarea studiilor de caracterizare fizico-chimică a probelor de chihlimbar de origine arheologică de epocă romană și post-romană. Faza IIb este prima în care analiticienii trebuie să emită, în baza analizelor, diagnostic de proveniență geografică a chihlimbarului. Scopul acestei faze se poate rezuma la generarea unui fond de informații privind circulația chihlimbarului, în stare brută sau prelucrată. Pe fond, tema este capacitatea analitică de a discerne între diferitele tipuri de chihlimbar baltic (lituanian, polonez, german, danez) și chihlimbarul românesc (romanit, cel mai probabil din zona Buzăului), plecând de la analiza unor piese cu origine controlată (expertize realizate în fazele I și IIa).

Există și un set de obiective secundare, după cum urmează:

- realizarea unui breviar de resurse minerale care au putut fi exploatare de-a lungul timpului, ca bază a studiilor arheologice și arheometrice viitoare;
- realizarea unei baze de date gemologice, cu acces pentru specialiști și marele public, pe site-ul proiectului;
- realizarea unor baze de date anexe proiectului, cu seturi de informații specifice care să ușureze înțelegerea rezultatelor obținute; din această serie vom numi aici Dicționarul de termeni, Lista de link-uri recomandate, Bibliografia de specialitate;
- realizarea unei documentări serioase asupra conservării și restaurării chihlimbarului – materie organică foarte perisabilă, cu mult mai vulnerabilă decât imensa majoritate a tipurilor de inventar arheologic, despre care, în muzeele românești, nu există nici un fel de informații;
- realizarea unor studii arheologice pentru stabilirea frecvenței pieselor de chihlimbar pentru diverse epoci și areale geografice (deci *culturi arheologice*);
- obținerea unui set informațional nou, la intersecția studiului resurselor naturale, a diagnosticului analitic și al studiilor de distribuție ale arheologilor.

REZUMATUL FAZEI IIB

Activitățile desfășurate în cadrul proiectului se pot grupa în mai multe domenii de activitate: activitate în cadrul Laboratorului Romanit; de la sediul Muzeului Național; cercetări ale geologilor; expertize ale chimiștilor analiticieni; studii ale arheologilor. Vom rezuma, în continuare, aceste grupe de activitate.

În cadrul Laboratorului Romanit s-au colectat date despre 277 de piese și ansambluri arheologice din colecțiile Muzeului Național de Istorie a României, dar și ale altor instituții muzeale, precum Muzeul Național de Istorie și Arheologie Constanța, Muzeul de Arheologie Mangalia, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea. Din acestea – peste 200 se referă la etapa actuală – arheologie romană și post romană. Datele se referă la date de identificare, la loc de proveniență, clasificare cronologică și culturală, detalii despre natura materialelor, dimensiuni ale pieselor (metrice, greutate, densitate). Datele existente sunt în stadii diferite de rafinare, iar un extras al Catalogului (65 pagini) se află în Anexele raportului. Baza de date oferă acces la 1153 de fotografii (peste 95% realizate de noi) de rezoluție mare, din care cca. 4/5 sunt documentație arheologică, celelalte fiind de referențiere gemologică.

Tot în cadrul Laboratorului s-au desfășurat activități conexe, de tip informațional, între care actualizarea listelor bibliografice, a bazei de date a gemelor, a dicționarului de termeni tehnici, toate disponibile publicului larg pe site-ul de proiect (www.romanit.ro). Activitățile Laboratorului au implicat tineri specialiști în formare, geologi și arheologi, inclusiv studenți.

Cele două instituții partenere cu activitate specifică pe tărâmul geologiei au avut drept principal domeniu de investigație realizarea unor hărți ale distribuției resurselor minerale de pe teritoriul României, pornind de la patrimoniul Muzeului Geologic al României și extinzând investigația în literatura de specialitate. Hărțile sunt însoțite de largi texte explicative. Scopul investigației este precizarea opțiunilor arheologilor în privința adjudecării dificultăților de procurare a materiilor prime în diverse areale.

Analiticienii au prezentat un set larg de analize (118 probe) destinate a preciza originea geografică a materialului. Rezultatele sugerează că, cel puțin pentru bazinul inferior al Dunării, a existat acces și la chihlimbar baltic, și la chihlimbar buzoian (*romanit*), în proporții relativ egale, atât la stânga cât și la dreapta fluviului. Această situație oferă acestor teritorii un profil unic în Europa, tocmai prin diversitatea surselor de aprovizionare.

Arheologii au avut de precizat frecvența apariției chihlimbarului la orizontul unor epoci și culturi diferite. Au fost identificate culturile în care măturile despre chihlimbar sunt foarte reduse, respectiv epoca romană timpurie și epoca migrațiilor târzii, cu mențiunea asupra unei cauzalități diferite. Majoritatea inventarelor arheologice în al căror conținut se regăsesc piese de chihlimbar se concentrează în perioada romană târzie. Studii de caz, atât pentru "barbaricum", cât și pentru Dobrogea romană, au încercat să precizeze semnificațiile sociale ale chihlimbarului. S-a confirmat atât funcția de prestigiu social, dar și posesia aproape exclusiv feminină a chihlimbarului, o caracteristică comună civilizației romane și a societăților barbare de la Dunărea de Jos, care conferă zonei un profil particular și distinct de alte culturi (balții, dar și germanii sub autoritate hunică).